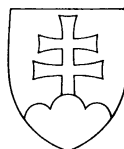

SLOVENSKÁ INŠPEKCIA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA
Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica
Jegorovova 29B, 974 01 Banská Bystrica

Číslo: 4948/46/2020-27524/2020

Banská Bystrica 31.08.2020

R O Z H O D N U T I E

Slovenská inšpekcia životného prostredia – Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica, (ďalej len „Inšpekcia“) ako príslušný orgán štátnej správy vo veciach v oblasti prevencie a manažmentu introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov podľa § 7 ods. 1 písm. b) a § 9 písm. c) a písm. d) zákona č. 150/2019 Z. z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia inváznych nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 150/2019 Z.z.“), na základe vykonaného štátneho dozoru a záverov Protokolu o vykonaní štátneho dozoru dozoru č. 46/04/20/ID-P, č. konania: 4141/46/2020-4342/2020 zo dňa 14. 02. 2020, v súlade s ustanoveniami § 18 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „správny poriadok“)

nariad'uje

účastníkovi konania:

Obec Podlužany, Podlužany 165, 935 27 Podlužany,
IČO: 00 307 386

vykonať opatrenia na nápravu podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z.z. v tomto rozsahu:

Obec Podlužany:

1. Prijme účinné opatrenia na zamedzenie úniku alebo šírenia inváznych nepôvodných druhov rastlín na území obce a do jej okolia, ktoré budú v účinnosti najmenej 5 rokov.

Termín: do 31.12.2020

2. Zverejní informáciu o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a informačný leták Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky na svojom webovom sídle a aj iným spôsobom v mieste obvyklým.

Termín: okamžite

3. Upozorní vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a na ich povinnosti zverejnením informácie o miestach ich výskytu a zverejnením tohto rozhodnutia.

Termín: okamžite

4. Upozorní vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov a na ich povinnosti aj na základe vlastného zistenia.

Termín: bezodkladne po uskutočnení zistenia

5. V spolupráci so školami, ktorých je zriaďovateľom, zabezpečí v jarných mesiacoch edukáciu o invázných druhoch rastlín a živočíchov pre žiakov a študentov týchto škôl.

Termín: trvale

6. Raz mesačne skontroluje výskyt invázných nepôvodných druhov rastlín a živočíchov verejne dostupným prostredníctvom webového sídla Štátnej ochrany prírody Slovenskej republiky a Enviroportálu.

Termín: trvale

Odôvodnenie

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ďalej len „ŠOP SR“) na svojom webovom sídle www.sopsr.sk dňa 01.10.2019 zverejnila informácie o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov prostredníctvom interaktívnej Mapy prioritných lokalít kde sa majú odstraňovať invázne druhy rastlín <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazky/map.html> (Príloha č.1) a informačné letáky, ktoré obsahujú informácie o konkrétnom inváznom druhu, jeho popis a zobrazenie a tiež informáciu o spôsobe jeho odstraňovania http://www.sopsr.sk/invazne-web/?page_id=15.

Podľa tejto mapy bol na území obce Podlužany zaznamenaný výskyt invázných rastlín *Ailanthus altissima* a *Lycium barbarum*.

Dňa 14.02.2020 vykonala Slovenská inšpekcia životného prostredia, odbor inšpekcie biologickej bezpečnosti Inšpektorátu životného prostredia Banská Bystrica štátny dozor v obci Podlužany podľa zákona č. 150/2019 Z.z. o prevencii a manažmente introdukcie a šírenia invázných nepôvodných druhov a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Štátnym dozorom bolo zistené, že obec Podlužany výskyt invázných druhov na území obce neriešila; výsledkom štátneho dozoru je protokol č. 46/04/20/ID-P, č. konania: 4141/46/2020-4342/2020. Obec Podlužany sa k zisteniam štátneho dozoru Inšpekcii vyjadrila v Oboznámení s protokolom o vykonaní štátneho dozoru č. konania: 4141/46/2020-4344/2020 zo dňa

14.02.2020, v ktorom uviedla nasledovné: „Akceptujem. Prijímame opatrenia“. Inšpekcia dňa 20.02.2020 skončila štátny dozor oznámením č. konania: 4141/46/2020-4346/2020.

Dňa 23.03.2020 bolo obci Podlužany doručené oznámenie o začatí správneho konania o opatrení na nápravu, pretože

I.

Invázne druhy rastlín majú vlastnosti, ktoré vyžadujú celospoločenský systematický a koordinovaný postup ich odstraňovania a prevencie ich šírenia:

- majú rýchly vegetatívny rast juvenilných a reprodukčne dospelých jedincov,
- majú dlhé obdobie kvitnutia a tvorby plodov,
- formujú dominantné porasty v štádiu semenáčikov,
- majú schopnosť prežívať nepriaznivé obdobia (sucho, záplavy),
- sú odolné voči stresom,
- majú dobré reprodukčné vlastnosti (vegetatívne rozmnožovanie pomocou podzemkov, hlŕúz; generatívne – tvorba veľkého množstva semien, vysoká klíčivosť semien, klíčiace semená nemajú zvláštne nároky na prostredie),
- majú účinné mechanizmy rozširovania a
- sú schopné rásť na rôznych typoch stanovišť.

Súčasne, invázne druhy majú veľmi málo prirodzených nepriateľov (predátorov, parazitov, chorôb). Preto na ich odstránenie je potrebný cielený ľudský zásah. Rovnako je aj potrebné voliť také postupy v starostlivosti o životné prostredie, ktoré nepodporujú šírenie invázných druhov. Rýchly nástup nepôvodných druhov a postupné získanie ich dominantného postavenia v rastlinnom spoločenstve je významnou mierou umožnený narušovaním povrchu pôdy (disturbancia). Disturbancia môže byť aj prirodzeného charakteru (erózia, záplavy, oheň a pod.), v súčasnosti však výrazne prevládajú antropogénne disturbancie ku ktorým napríklad patria úpravy tokov narušujúce pôvodné brehové porasty, používanie ťažkej mechanizácie pri výstavbe ciest, vytváraní cestných rigolov, priekop a pod..

Vzhľadom na to, že invázne druhy rastlín majú vďaka svojim vlastnostiam vysokú konkurenčnú schopnosť voči ostatným druhom rastlín a úspešne potláčajú ich rast a sú to nepôvodné druhy, teda druhy s prirodzeným alergickým potenciálom pre tunajších obyvateľov, je v záujme všetkých obyvateľov obce vykonať opatrenia proti šíreniu každého invázneho druhu, ktorého výskyt sa zistí na území obce, ale aj v jej blízkosti, pretože invázne druhy rastlín nepoznajú hranice územného členenia.

Pre odôvodnenie nákladov obce na „boj“ s inváznymi druhmi uvádzame, že okrem zdravotných rizík a environmentálnych dosahov na prírodu, prináša šírenie invázných druhov rastlín aj ekonomické a hospodárske straty a následne zvýšené náklady na odstránenie dôsledkov ich šírenia. Príklady (aj) ekonomických dôsledkov:

- Poškodzovanie dlažieb, asfaltových povrchov ciest, ich obrubníkov a pod. prerastaním inváznymi rastlinami.
- Hustota porastov invázných rastlín bráni vykonávať rôzne činnosti človeka (znemožňujú optimálny prístup verejnosti, napr. k brehom riek, do lesných porastov, na poľnohospodárske pozemky, na miesta oddychu, rekreácie a pod.).

- Na okrajoch ciest a železničných tratí znižujú prehľadnosť a nepriaznivo ovplyvňujú bezpečnosť premávky.

II.

Počas správneho konania bola mapka o výskyte inváznych druhov rastlín <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> aktualizovaná.

Podľa aktuálnych údajov o výskyte inváznych rastlín na zverejnenej interaktívnej mapke <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> je na území obce Podlužany zaznamenaný výskyt inváznych rastlín: *Ailanthus altissima* na 1 lokalite a *Lycium barbarum* na 1 lokalite (Príloha č.2).

Pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*)

Opis rastliny

Dvojdómá, rýchlorastúca drevina (strom), ktorá dorastá do výšky 20 až 25 metrov. Hneď v prvom roku života môže dorásť až do výšky 2 metrov. Kôra na kmeni je hladká, sivohnedá. Listy sú protistojné, nepárno perovité, 40 – 60 cm dlhé, so sýto oranžovou stopkou. Sú lesklé, tmavozelené, tvorené 11 až 16 lístkami kopijovitého tvaru, v jesennom období majú výraznú oranžovo červenú až červenú farbu. Listy po rozmrvení v ruke nepríjemne zapáchajú. Kvety sa vytvárajú v júni až auguste. Sú jednopohlavné, malé, päťpočetné, sústredené vo vrcholových metlinách. Majú výraznú, nepríjemnú vôňu. Plodom sú podlhovasté krídlaté nažky.

Spôsob rozmnožovania a rozširovania:

Rozmnožuje sa vegetatívne aj generatívne. Vytvára veľké množstvo koreňových výmladkov, z ktorých vyrastú nové jedince (stromy). Po zrezaní kmeňa, sa vytvorí okolo pňa hustý porast výmladkov. Na jeseň produkuje ľahké semená, ktoré sú vetrom roznášané na väčšie vzdialenosti a dobre klíčia. Je nenáročný na podmienky, tolerantný voči suchu a soliam v pôde. Do pôdy vylučuje koreňmi alelopatické látky, ktoré bránia rastu iných druhov drevín. Alelopatický účinok majú aj jeho listy.

Kustovnica cudzia (*Lycium barbarum*)

Opis rastliny

Drevina (ker) nižšieho vzrastu, ktorý vytvára husté porasty a popri opore rastie aj do vyšších výšok. Jeho dlhé prútoité konáre prevísajú tak, že sa väčšinou dotýkajú pôdy. Takýmto spôsobom môžu zakoreňovať a rozširovať pôvodný porast. Dorastajú až do dĺžky 2,5 metra. Sú hnedosivej farby, riedko porastené tŕňmi. Listy sú striedavé, krátko stopkaté, kopijovité alebo úzko elipsovité, celookrajové. Prevažne v júli až auguste sa tvoria drobné, ružové až fialové, lievikovité kvety, ktoré na konároch vyrastajú v menších zväzkoch. Plodom je elipsovité bobuľa oranžovo červenej farby.

Spôsob rozmnožovania a rozširovania:

Vytvára prevísajúce konáre, ktorými ľahko zakoreňuje a tvorí husté navzájom prepletené krovité porasty. Rozširuje sa aj generatívne semenami, ktoré roznášajú vtáky, požierajúce plody druhu. K nežiadúcemu rozširovaniu dochádza aj tým, že semená alebo sadenice tohto druhu sú často ponúkané nesprávne ako rastliny goji. /Goji je kustovnica čínska (*Lycium chinensis*)./

III.

Pred realizáciou opatrení spojených s potláčaním výskytu, alebo odstraňovaním (eradikáciou) invázneho druhu je vždy nevyhnutné dopredu zistiť nasledujúce skutočnosti:

- vlastnícke vzťahy konkrétnej lokality, prípadne správcu lokality,
- či sa v lokalite nachádzajú osobitne chránené časti prírody a krajiny (územia, druhy, biotopy)
- prírodné charakteristiky konkrétnej lokality - členitosť terénu, prístupové cesty, typ pozemku – najmä jeho situovanie na lesnom alebo poľnohospodárskom pôdnom pozemku, v prípade chránených území – stupeň ochrany (ako napr. blízka PR Kusá hora), spôsob využívania pozemku v minulosti i v súčasnosti,
- rozšírenie druhu na lokalite tzn. plošný rozsah územia, na ktorom sa odstraňovanie bude uskutočňovať,
- početnosť, t.j. či je výskyt druhu/ov jednotlivý, skupinový, masový, plošná monokultúra a pod.. Pri ojedinelom výskyte je potrebné zistiť ohnisko odkiaľ sa druh (druhy) do územia šíria,
- biologické vlastnosti druhov uvažovaných na likvidáciu a ich ekologické nároky,
- spôsob rozmnožovania,
- riziká prichádzajúce do úvahy pri ničení - zdravotná bezpečnosť, blízkosť vodných biotopov, prítomnosť ďalších druhov rastlín a živočíchov najmä chránených alebo ohrozených,
- spôsob realizácie a odbornú spôsobilosť dodávateľa vykonávaných opatrení,
- časovú a hierarchickú postupnosť plánovaných opatrení.

IV.

Odstránenie inváznych nepôvodných druhov rastlín sa musí uskutočniť v súlade s vyhláškou Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z., ktorou sa ustanovujú podmienky a spôsoby odstraňovania inváznych nepôvodných druhov (ďalej len „vyhláška č. 450/2019 Z. z.).

Odstraňovanie inváznych nepôvodných druhov drevín v zastavanom území obce je potrebné vykonávať s ohľadom na bezpečnosť obyvateľov a ich majetku a rešpektovať ochranu chránených druhov živočíchov (najmä hniezdiacich druhov vtákov).

Vo všeobecnosti je pri odstraňovaní inváznych rastlín potrebné brať do úvahy aký majú spôsob rozmnožovania a do akej biologickej skupiny patria, početnosť na lokalite, charakter a situovanie stanovišťa, ohrozenosť a veľkosť lokality, fázu rastu rastliny a ďalšie biologické vlastnosti druhu. Je potrebné ich odstraňovať hneď v počiatočnom štádiu ich výskytu na lokalite, keď je ich odstraňovanie najefektívnejšie. Pri druhoch rozmnožujúcich sa aj generatívnym spôsobom je potrebné zrealizovať zásah pred alebo v čase kvitnutia druhu, zásadne pred začiatkom tvorby semien.

Pre *Ailanthus altissima* je povolený iba chemický spôsob odstraňovania.

Spôsoby odstraňovania *Lycium barbarum* sú vykopávanie, vytrhávanie, výrub a chemický spôsob odstraňovania alebo kombinovaný spôsob odstraňovania.

Všeobecné zásady odstraňovania inváznych druhov zistených na území obce:

Mechanický/fyzikálny spôsob odstraňovania sa uplatňuje najmä pri ojedinelom alebo maloplošnom výskyte druhu na lokalite alebo pri výskyte druhu vo vodných tokoch, v ochranných pásmach vôd alebo v chránených územiach, kde nie je možné použiť chemický alebo kombinovaný spôsob. Mechanický spôsob (výrub) nie je povolený pre niektoré dreviny.

Chemický spôsob odstraňovania sa uplatňuje pri veľkoplošných výskytoch druhu, teda až vtedy, ak je výskyt invázneho nepôvodného druhu rozsiahly a mechanický spôsob odstraňovania by už bol neefektívny, časovo a finančne náročný. Pri aplikácii herbicídov je potrebné zvážiť negatívny vplyv na okolité druhy, zvlášť na vodné organizmy. Použitý herbicíd musí byť zvolený tak, že nespôsobí úhyn vodných organizmov v okolí jeho aplikácie. Na odstránenie rastlín možno využiť autorizované prípravky na ochranu rastlín (herbicídy), ktoré sú účinné pre príslušnú biologickú skupinu rastlín, zvyčajne je potrebné vykonať opakovanú aplikáciu po ďalšom vzídení nových jedincov. Pre zvýšenie účinnosti je vhodná aj kombinácia mechanického a chemického spôsobu, resp. viacerých spôsobov odstraňovania.

Kombinovaný spôsob odstraňovania sa uplatňuje tam, kde je chemický spôsob odstraňovania povolený a z akýchkoľvek dôvodov mechanický spôsob odstraňovania nepostačuje. Kombinovaný spôsob odstraňovania nie je vhodný pre druhy, ktoré sa vyskytujú na vodných plochách a rozmnožujú sa aj vegetatívne. Pri mechanickom odstraňovaní uvedených druhov môže dôjsť k fragmentácii rastlín a ich rozšíreniu na nové plochy. Mechanický spôsob (výrub) nie je povolený pre niektoré dreviny.

Pri všetkých druhoch však platí, že mechanické odstraňovanie musí byť uskutočňované dôsledne, pretože nedôsledné mechanické odstraňovanie je bez použitia ďalších metód neúčinné a zvyšuje sa ním nebezpečenstvo ďalšieho rozširovania rastlín, takže v konečnom dôsledku môže byť mechanické odstraňovanie najmenej vhodným spôsobom zásahu. Odlomené časti podzemkov, ponechané na mieste alebo vo vitálnom stave premiestnené na iné miesto, môžu veľmi ľahko regenerovať a nekontrolovateľne sa šíriť alebo opakovaným nesprávnym kosením môže dôjsť k zhusteniu porastu a rozšíreniu lokalít s výskytom inváznych rastlín.

Konkrétne metódy odstraňovania inváznych druhov zistených na území obce:

Kosenie a mulčovanie porastov je spôsob odstraňovania, ktorý ak sa použije, tak treba uskutočňovať v 14 dňových intervaloch po celú dobu vegetačnej doby. Rastliny tak nestačia vytvoriť dostatok zásobných látok a postupne slabnú. Zásah je nutné uskutočňovať každoročne, kým sa objavujú nové výhonky a opakovane počas sezóny. Porast je potrebné pokosiť alebo pomulčovať pred kvitnutím rastlín. Pri *Lycium barbarum* je potrebné reznú plochu čím skôr natrieť koncentrovaným herbicídnym prípravkom, aby sa obmedzilo zmladzovanie druhu. Používa sa aj postrek celej rastliny herbicídnym prípravkom.

Vykopávanie sa odporúča uskutočniť na malých plochách s ojedinelým výskytom inváznej rastliny (napr. v okrasných záhradách), je vhodné realizovať ho v čase, keď je pôda primerane vlhká a rastliny sa ľahko vyberajú. Pri vegetatívne sa rozmnožujúcich druhoch je potrebné výkop realizovať tak, že v pôde nezostanú zvyšky koreňov, z ktorých je rastlina schopná

regenerovať. Pri vegetatívne sa rozmnožujúcich druhoch je vhodné tento spôsob realizovať rýľovacími vidlami, pretože použitím rýľa, lopaty alebo motyky sa zvyšuje riziko odrezania častí koreňov vedúce k obnoveniu rastu. Pri semenáčikoch vegetatívne sa rozmnožujúcich druhov je potrebné tento spôsob realizovať čo najskôr po zistení výskytu na predchádzanie rozrastaniu koreňového systému a uľahčenie vykopávania. Pri starších jedincoch vegetatívne sa rozmnožujúcich druhov je potrebné tento spôsob realizovať v období od začiatku kvitnutia až do plného kvitnutia, kedy by regenerácia z náhodne ponechaných častí koreňov mala byť najslabšia. Pri generatívne sa rozmnožujúcich druhoch je potrebné tento spôsob realizovať pred alebo v čase kvitnutia, zásadne pred začiatkom tvorby semien. Pri druhoch v okolí vodných tokov alebo druhoch rastúcich priamo v nich je potrebné vyberať jednotlivé rastliny zo substrátu tak, že nedôjde k odlomeniu ich častí, ktoré sú schopné regenerovať a zakoreniť.

Aplikácia horúcej pary - ošetrovanie porastov prístrojom na aplikáciu horúcej pary sa realizuje v období pred kvitnutím druhu.

Výrub - výrub drevín je potrebné vykonávať mimo vegetačného obdobia od 1. októbra do 31. marca. Jedince *Ailanthus altissima* ktoré sú zdrojom semien, musia byť odstránené bezodkladne. Odstraňovanie inváznych nepôvodných drevín druhu pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*) ktoré nie sú zdrojom semien a sú súčasťou výsadiieb verejnej zelene v zastavanom území obce, je možné realizovať postupne, v súlade so schváleným programom starostlivosti o dreviny. Výrub sa aj pri *Lycium barbarum* odporúča kombinovať s chemickým spôsobom odstraňovania. Na potlačenie následného zmladenia zo spiachich púčikov sa aplikuje na čerstvú reznú ranu náter koncentrovaného herbicídu alebo riedeného maximálne v pomere 1:1. Na potlačenie zmladenia zo spiachich púčikov možno využiť autorizované prípravky na ochranu rastlín (herbicídy). Z hľadiska predchádzania tvorbe koreňových a pňových výmladkov je vhodnejšie použiť chemickú likvidáciu (injekčná metóda).

Platí však všeobecne, ako už bolo spomenuté, že ak nie je možné zabezpečiť dôsledné mechanické odstraňovanie, je potrebné kombinovať ho s chemickým spôsobom likvidácie, postupom podľa návodu výrobcu. **Návodom výrobcu nie sú dotknuté nasledujúce povinnosti, ktoré je potrebné dodržať vždy:**

1. Vždy je potrebné rešpektovať bezpečnostné hľadiská, pretože pri nesprávnej aplikácii môžu niektoré z chemických prípravkov nepriaznivo vplyvať na okolitú vegetáciu a na niektoré ďalšie zložky životného prostredia a tiež môžu ohroziť aj zdravie osoby, ktorá aplikáciu vykonáva.
2. Postrek sa nesmie použiť na osobitne chránené druhy a biotopy.
3. Postrek sa nesmie vykonávať na silne zaprášené rastliny (nie po dlhom období sucha).
4. V deň postreku nesmie pršať, ani sa schýľovať k dažďu, a to ani podľa predpovede počasia, ktorú na svojom webovom sídle www.shmu.sk zverejňuje Slovenský hydrometeorologický ústav, pretože po aplikácii herbicídu nesmie dôjsť k jeho zmytiu výrobcom predpísaný čas.
5. Je potrebné dbať, aby počas postrekovania fúkal mierny vietor, pretože pri absolútnom bezvetří môžu koncentrované výpary negatívne vplyvať aj na okolitú vegetáciu.
6. Po aplikácii na pasienkoch a lúkach musí byť dodržaná ochranná lehota 21 dní, kedy sa nesmie porast využívať.

Zásah je potrebné opakovať minimálne nasledujúci rok (podľa zostarnutia porastu a mohutnosti koreňového systému). Biomasu je potrebné spáliť na mieste, pričom treba dbať na protipožiarne opatrenia. Pri práci s herbicídmi je potrebné dodržiavať zásady pre prácu s jedmi, dodržiavať predpísané riedenie výrobcom, nepoužívať herbicíd na iné pôvodné rastliny, nepoužívať ho v blízkosti vodného zdroja a pestovaných rastlín. Pred postrekom je vhodné odstrániť staré odumreté stonky z minulého roku (použitím krovínorezu). Najúčinnnejšie obdobie použitia herbicídu je začiatok vegetačného obdobia, keď sú dostatočne rozvinuté listy a rastliny nie sú veľmi vysoké; druhú aplikáciu urobiť v čase, keď rastliny dosahujú výšku približne 20 cm, ak je vyššia, praktická aplikácia je už náročná. V prípade že poveternostné podmienky nedovoľujú postrek pred dorastением do výšky 1 – 1,5 m, možno rastliny pokosiť tesne nad zemou krovínorezom. Približne po 7 týždňoch možno potom aplikovať herbicíd. Väčšina vyrábaných chemických postrekov zasahuje celé rastliny vrátane koreňového systému (chemický prostriedok sa dostane cievnymi zväzkami až do koreňa rastliny), nepôsobí však na pôdnu zásobu semien.

Pri *Ailanthus altissima* je nutné použiť injekčnú metódu, pri ktorej sa aplikuje koncentrovaný herbicíd priamo do navŕtaných otvorov alebo zásekov do stonky alebo kmeňa stojaceho stromu, bez jeho likvidácie. Herbicíd sa dávkuje v množstve 2 ml koncentrovaného herbicídu na jeden navŕtaný otvor alebo zásek. Počet navŕtaných otvorov alebo zásekov je závislý od hrúbky kmeňa – 1 navŕtaný otvor/zásek na každých 7,5 cm obvodu. Záseky a navŕtané otvory je potrebné urobiť pravidelne po celom obvode kmeňa. (Šikmým smerom dole sa do kmeňa vyvŕta dierka, alebo sa urobí šikmý zásek sekerkou, do ktorého sa vstreknú 2 ml koncentrovaného herbicídu.) Termín aplikácie je v čase vegetácie, kým sú rastliny olistené, za suchého počasia, kedy sa herbicíd po aplikácii rýchlo vstrebáva do dreva. Likvidované jedince sa odstraňujú až po úplnom odumretí, zvyčajne po dvoch rokoch od aplikácie na predchádzanie koreňovej výmladnosti predčasným odstránením nadzemnej biomasy. Je však nevyhnutné drevinu kontrolovať a primerane odľahčovať korunu orezom časti konárov alebo odrezaním kmeňa, pri dodržaní bezpečnostných predpisov. Pri možnom ohrození zdravia alebo života človeka, alebo reálnej hrozby vzniku škody na majetku vplyvom pádu suchých konárov alebo kmeňov ešte neodumretých jedincov je nevyhnutný bezodkladný výrub dreviny. Následne je nevyhnutné vykonať zásahy injekčnou metódou do koreňových výmladkov.

Upozornenie ku chemickému a kombinovanému spôsobu odstraňovania:

Pri chemickom aj kombinovanom spôsobe odstraňovania sa musia dodržať ustanovenia zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov a vyhlášky Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky č. 488/2011 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o zásadách a opatreniach na ochranu zdravia ľudí, zdrojov pitnej vody, včiel, zveri, vodných a iných necieľových organizmov, životného prostredia a osobitných oblastí pri používaní prípravkov na ochranu rastlín.

Odporúčania odborníkov z Centra biológie rastlín a biodiverzity Slovenskej akadémie vied:

Aplikácia herbicídov

Pri odstraňovaní invázných rastlín všeobecne, neodporúčame aplikovať chemické postreky herbicídmi, ktoré zaťažujú životné prostredie. Majú negatívny vplyv nielen na pôvodné

rastliny, ale aj na postriekané drobné živočíchy a pôdne mikroorganizmy. Herbicídne chemické prípravky sa navyše dostávajú do povrchových aj podzemných vôd a šíria sa do okolia.

Herbicídne prípravky pri odstraňovaní inváznych rastlín odporúčame aplikovať len dvomi spôsobmi: (a) priamym nanášaním (potieraním štetcom) na rezné plochy býľ (kmeňov) po výruboch alebo (b) priamou injektážou (vpichovaním) do býľ inváznych rastlín. Takýto spôsob odstraňovania je efektívny pri drevinách, pri bylinách ho síce možno použiť, nie je to však efektívny spôsob odstraňovania.

Podporné opatrenia pri eliminácii inváznych rastlín

Pri odstraňovaní inváznych rastlín na väčších plochách je vhodné po prvých elimináciách inváznych rastlín zároveň tieto plochy osiať zmesou semien domácich (pôvodných, neinváznych lúčnych alebo lesných) rastlín vhodných pre dané stanovište. Klíčiace a rozrastajúce sa pôvodné rastliny konkurenčne pôsobia na invázne rastliny a zabezpečujú na jednej strane rýchlejšie odstraňovanie inváznych rastlín a na druhej strane rýchlejšie vytvorenie ochranného krycieho porastu pôvodných rastlín.

V prípade ak odstraňujeme invázne rastliny orbou: pred orbou odporúčame plochu najskôr pokosiť, odvieť z nej biomasu a následne osiať plochu na jeden rok kŕmnou zmesou (napr. bôbových rastlín) a po pozberaní úrody tieto plochy osiať zmesou semien domácich (pôvodných, neinváznych) rastlín a následne zabezpečiť na osiatej ploche pravidelné (v intervale cca 2-3-krát ročne) kosenie, doplnené o ručné vytrhávanie zmladzujúcich inváznych rastlín.

Zamedziť treba taktiež tomu, aby bola pôda z lokalít s výskytom inváznych rastlín premiestňovaná na iné miesta, nakoľko obsahuje semená, časti podzemkov a iné zárodoky inváznych rastlín a po odnesení takejto pôdy na iné miesto dôjde aj k šíreniu inváznych rastlín.

Ostatné pokyny na odstraňovanie odporúčame tak, ako je uvedené v zákone (vykopávanie je vhodné realizovať, keď je pôda primerane vlhká a tak, že nezostanú v pôde zvyšky podzemkov; kosenie, mulčovanie, aplikáciu horúcej pary treba realizovať pred kvitnutím druhov, opakovať ich počas sezóny; atď.).

V.

Spôsoby nakladania s biomasou z inváznych nepôvodných druhov rastlín

1. Kompostovanie

Kompostujú sa sterilné rastliny alebo ich časti, ktoré ešte nevytvárajú semená ani plody.

2. Spálenie

Ak rastliny už tvoria semená alebo plody, je potrebné ich najprv vysušiť takým spôsobom, že nemôže dôjsť k rozšíreniu ich semien alebo plodov do okolia a následne vysušené rastliny spáliť v súlade so zákonom č. 314/2001 Z.z. o ochrane pred požiarmi v znení neskorších predpisov. Zdôrazňujeme však, že, ak rastliny vytvorili semená, životaschopné semená na nich zostanú aj po vysušení rastlín.

3. Štiepkovanie

Štiepku je možné využiť na mulč (ak nie sú zoštiepkované jedince drevín so semenami).

4. Skrmovanie

Pokosenú biomasu z inváznych nepôvodných druhov rastlín je z hľadiska ich invázneho charakteru možné využiť aj na skŕmenie hospodárskymi druhmi zvierat, ich stráviteľnosť je však na posúdení príslušných chovateľov zvierat.

5. Surovina na výrobu biopaliva

podľa zákona č. 309/2009 Z.z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v aktuálnom znení.

VI.

Podľa § 14 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z. obec pri výkone samosprávy upozorňuje vlastníkov, správcov a užívateľov pozemkov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti podľa § 3 ods. 2 zverejnením informácie o miestach ich výskytu a informačného letáku podľa odseku 2. Obec môže upozorňovať vlastníkov, správcov a užívateľov na miesta výskytu invázných nepôvodných druhov a na ich povinnosti podľa § 3 ods. 2 aj na základe vlastného zistenia.

Podľa § 3 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z. každý, kto vykonáva činnosť, v súvislosti s ktorou môže dôjsť k úniku invázných nepôvodných druhov uvedených v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie do životného prostredia alebo šíreniu týchto invázných nepôvodných druhov v životnom prostredí, je povinný prijať opatrenia na zamedzenie takého úniku alebo šírenia.

Štátna ochrana prírody zverejňuje predpísaným spôsobom v súlade so zákonom č. 305/2013 Z. z. o e-Governmente a zákonom č. 3/2010 Z. z. o národnej infraštruktúre pre priestorové informácie na svojom webovom sídle www.sopsr.sk a tým aj predkladá každej obci elektronicky informáciu o miestach výskytu invázných nepôvodných druhov <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> a informačný leták, ktorý obsahuje informáciu o inváznom druhu, vrátane jeho popisu a zobrazenia, a informáciu o spôsobe jeho odstraňovania http://www.sopsr.sk/invazne-web/?page_id=15.

Postup pre využitie zverejnených informácií:

1. Na webstránke Enviroportál je zverejnená mapa <http://envirozataze.enviroportal.sk/mapa> na ktorej na horizontálnej lište treba kliknúť na obec a napísať „Podlužany“.
2. Na horizontálnej lište v záložke „Mapový obsah“ sú dve hlavné záložky „Environmentálne záťaž“ a „Doplnkové priestorové údaje“. Záložka „Doplnkové priestorové údaje“ obsahuje priečinok „Ochrana prírody“ a v tomto priečinku sú podpriečinky, medzi nimi aj napr. podpriečinok „Maloplošné chránené územia“. Prostredníctvom tejto mapy (Mapový podklad: © Úrad geodézie, kartografie a katastra SR 2000 - AG, SVM50) sa zobrazia príslušné chránené územia, ak sa nachádzajú vo vybranej lokalite (Príloha č.3).
3. Na webovom sídle ŠOP SR www.sopsr.sk je webstránka určená pre invázne druhy <http://www.sopsr.sk/invazne-web/>, na ktorej je aktuálne evidovaný výskyt invázných druhov rastlín Slovenskej republiky. Tieto informácie sú zverejnené na interaktívnej mape Slovenska, ktorá je priebežne aktualizovaná z databázy údajov vedenej na ŠOP SR – <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> (Príloha č. 4), kde je možné vyhľadávať jednotlivé invázne druhy v rámci vybraného katastrálneho územia. Každý záznam obsahuje aj bližšie údaje o lokalite výskytu, výmere, dátume záznamu. Na tejto stránke

sú zverejnené aj informačné letáky http://www.sopsr.sk/invazne-web/?page_id=15 v zmysle § 14 ods. 2 zákona č. 150/2019 Z. z. s informáciami o jednotlivých inváznych druhoch rastlín, vyskytujúcich sa na území Slovenska, vrátane ich popisu, zobrazenia a informácie o spôsobe odstraňovania druhu. Tieto letáky je potrebné zverejniť na webovej stránke obce a aj iným v obci obvyklým a účinným spôsobom. Na interaktívnej mape <http://maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php> (Príloha č. 4) je v komunikačnom okne potrebné vyplniť katastrálne územie a botanický taxón, ktorý je vo forme ponukového zoznamu. Výsledkom vyhľadania je aktuálne zistený počet lokalít (jeden príklad v prílohe č. 5) a v prípade, že je v komplexnom informačnom a monitorovacom systéme ŠOP SR (KIMS) vložený príslušný záznam, tak sú sprístupnené aj detailné botanické informácie z biomonitoringu (jeden príklad v prílohe č. 6).

4. Biomonitoring ŠOP SR: ŠOP SR zverejňuje aj údaje z biomonitoringu, <http://www.biomonitoring.sk>. Táto zverejnená informácia obsahuje aj mapové nástroje <http://webgis.biomonitoring.sk/>. Priestorové a botanické informácie o inváznych nepôvodných druhoch sú však užívateľsky pohodlne prelinkované do čísla výskytového záznamu v komunikačnom okne interaktívnej mapy (stĺpec „OccurrenceRecordid“ vo výsledkoch vo vyhľadávacej tabuľke v Prílohe č. 5).

VII.

Pre každého, teda aj pre obce platí zákaz priniesť na územie Slovenskej republiky invázne nepôvodné druhy uvedené v zozname inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Slovenskej republiky (ďalej len „národný zoznam“), držať ich, rozmnožovať, prepravovať okrem ich prepravy v súvislosti s ich eradikáciou, uvádzať na trh, používať, vymieňať, nechať rozmnožovať, chovať, pestovať alebo ich uvoľniť do životného prostredia.

Na invázne nepôvodné druhy uvedené v zozname inváznych nepôvodných druhov vzbudzujúcich obavy Európskej únie podľa vykonávacích nariadení Komisie (EÚ) 2016/1141, 2017/1263 a 2019/1262 (ďalej len „zoznam Európskej únie“) sa vzťahujú zákazy podľa čl. 7 ods. 1 nariadenia (EÚ) č. 1143/2014.

Každý, kto vykonáva činnosť, v súvislosti s ktorou môže dôjsť k úniku inváznych nepôvodných druhov uvedených v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie do životného prostredia, alebo ich šíreniu v životnom prostredí, je povinný prijať opatrenia na zamedzenie takého úniku alebo šírenia a obec takúto činnosť vykonáva.

Každý vlastník alebo správca pozemku, teda aj každá obec je povinná za podmienok a spôsobom, ktorý predpisuje vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 450/2019 Z. z. odstraňovať zo svojho pozemku invázne nepôvodné druhy uvedené v národnom zozname alebo v zozname Európskej únie okrem druhov podľa § 3 ods. 3 a 4 zákona č. 150/2019 Z. z., a starať sa o pozemok tak, aby sa zamedzilo ich šíreniu; ak je pozemok v užívaní inej osoby, ako je vlastník alebo správca pozemku, tieto povinnosti má užívateľ pozemku, pričom ich obec upozorňuje na výskyt inváznych nepôvodných druhov a na ich povinnosti z toho vyplývajúce (vid'. § 14 ods. 1 zákona č. 150/2019 Z. z.).

Obec nemá v správe chránené územie, ak sa však na území obce alebo v jej blízkosti nachádza chránené územie, na ktorom bol zistený invázny nepôvodný druh, musí obec svojimi preventívnymi opatreniami zvlášť dbať na to, aby sa tento invázny nepôvodný druh

nenachádzal aj na jej území, pretože inak príslušná Správa CHKO nemôže účinne zasiahnuť na ňou spravovanom chránenom území. Ako už bolo spomenuté, invázne nepôvodné druhy sa ľahko šíria a po ukončení vegetačnej fázy vietor často aj na väčšie vzdialenosti od materskej rastliny odnáša jednotlivé semená, plody alebo celé súplodia. Diaspóry spláchnu buď prívalové vody, napríklad v cestných priekopách, alebo sú vetrom odnášané tak, že dosiahnu hladinu vodného toku, alebo ak rastú priamo pri toku, tak semená padnú priamo do vody a plaviac sa na vodnej hladine šíria sa ďalej. Plody alebo semená môžu prilnúť aj na telo (na srst', perie a pod.) živočíchov, čím sa rastlina dostane na ďalšie stanovište; mnohé druhy živočíchov (najmä vtáci) požírajú dužinaté plody a vyvrhujú potom v nich obsiahnuté semená. Aj vyhodené, reprodukcie schopné, plodné rastliny na smetiskách/skládkach, prispievajú ku vzniku nových ohnisk šírenia inváznych druhov. Prenos môžu zapríčiniť aj rôzne mechanizmy využívané v lesnom hospodárstve, poľnohospodárstve, pri údržbe tokov a pod., ktoré na svojich kolesách spolu so zeminou často nesú aj diaspóry rôznych druhov. K šíreniu dochádza aj prostredníctvom vykopanej zeminu a jej odvozom na nové miesta, pretože spolu s ňou sú premiestňované aj podzemné orgány rastlín.

Na základe zisteného nedostatku uvedeného v Protokole č. 46/04/20/ID-P, č. konania: 4141/46/2020-4342/2020 zo dňa 14.02.2020, Inšpekcia listom č. 4948/46/2020-9241/2020 dňa 23.03.2020 oznámila obci Podlužany podľa § 18 zákona o správnom poriadku začatie správneho konania vo veci uloženia opatrení na nápravu podľa § 9 písm. d) v nadväznosti na § 16 ods. 15 zákona č. 150/2019 Z.z. a v súlade s § 33 ods. 1 a 2 správneho poriadku dala účastníkovi konania možnosť pred vydaním rozhodnutia oboznámiť sa s podkladmi pre vydanie rozhodnutia nahliadnutím do príslušného administratívneho spisu. Spôsob nahliadnutia do administratívneho spisu bol limitovaný podmienkami mimoriadnej situácie, preto bolo potrebné telefonicky ho dohodnúť. Nahliadnutie do administratívneho spisu bolo možné v lehote do 30 pracovných dní odo dňa doručenia oznámenia o začatí správneho konania. V tejto lehote mal účastník konania tiež možnosť písomne sa vyjadriť k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia, prípadne navrhnúť ich doplnenie, resp. mohol predložiť ďalšie dôkazové materiály, ktoré by mohli objasniť zistenie skutkovej podstaty veci. Dĺžka lehoty na oboznámenie sa s podkladmi pre vydanie rozhodnutia bola stanovená na základe mimoriadnej situácie v SR. Inšpekcia súčasne účastníka konania upozornila, že ak v stanovenej lehote nepredloží vyjadrenie k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia, ani ich nedoplní, bude pri rozhodovaní v predmetnej veci vychádzať zo známych podkladov, ktoré má Inšpekcia k dispozícii. Účastník konania sa k podkladom rozhodnutia a k spôsobu ich zistenia v stanovenej lehote nevyjadril, nenavrhol ich doplnenie ani nepredložil ďalšie dôkazové materiály, ktoré by mohli objasniť zistenie skutkovej podstaty veci.

Pri určovaní opatrení na nápravu Inšpekcia spolupracuje s odborníkmi Botanického ústavu Centra biológie rastlín a biodiverzity SAV, Štátnej ochrany prírody SR aj so Slovenskou botanickou spoločnosťou pri SAV. Z dôvodu obmedzenia pohybu, ktoré bolo spôsobené mimoriadnou situáciou vyhlásenou v SR v súvislosti so šírením nového koronavírusu sa údaje/odborné stanoviská na webovom sídle ŠOP SR zverejňovali primerane situácii postupne, preto nebolo možné rozhodnúť v lehote podľa § 49 zák. č. 71/1967 Zb. (správny poriadok) v aktuálnom znení, preto ju odvolací orgán predĺžil, o čom bol účastník konania upovedomený dňa 29.05.2020 č. konania:4948/46/2020-15938/2020.

Pretože Inšpekcia v predĺženej lehote zhromaždila a mala všetky podklady, ktoré poskytujú dostatočný podklad na spoľahlivé posúdenie, nenariadila ústne pojednávanie.

VIII.

Bremeno likvidácie invázných druhov rastlín je podľa zákona povinnosťou vlastníkov pozemkov. Aj keď v súčasnosti pozorujeme, že problematika invázných druhov zaujíma širokú verejnosť, vlastníkov pozemkov bude ťažké presvedčiť, aby opakovane vkladali úsilie a financie do činnosti, ktorej výsledok je často v nedohľadne. Priaznivo môže zapôsobiť vzor štátu a samospráv pri likvidácii invázných druhov na pozemkoch v ich vlastníctve a správe a pri prevencii ich šírenia.

Preto Inšpekcia na základe vykonaného konania rozhodla tak, ako sa uvádza vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu podľa § 53 a § 54 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov možno podať na Slovenskú inšpekciu životného prostredia, Inšpektorát životného prostredia Banská Bystrica odvolanie do 15 dní odo dňa doručenia rozhodnutia účastníkovi konania. Ak toto rozhodnutie po vyčerpaní prípustných riadnych opravných prostriedkov nadobudne právoplatnosť, jeho zákonnosť môže byť preskúmaná súdom.

Ing. Zdeněk Gregor
riaditeľ

Doručuje sa:

Obec Podlužany, Podlužany 165, 935 27 Podlužany
Ing. Ida Kováčová, starostka obce

Po nadobudnutí právoplatnosti:

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky, Sekcia ochrany prírody a tvorby krajiny, Odbor štátnej správy ochrany prírody, Námestie Ľ. Štúra 1, 812 35 Bratislava

Open source mapový framework: Heron Mapping Client (MC) šírený pod licenciou GNU GPL v3

[-] Základné mapy

- ☐ Google Streets
- ☐ Google Satellite
- ☐ Google Terrain
- ☐ Google Hybrid
- ☒ OpenStreetMap
- ☐ Bez podkladovej mapy

PODKLADY

- ☒ hranica SR
- ☐ orografické celky
- ☐ CHVV
- ☐ SKUEV
- ☐ chránené územia (veľkoplošné)
- ☐ chránené územia (maloplošné)
- ☐ RAMSAR
- ☐ pôsobnosť ŠOP

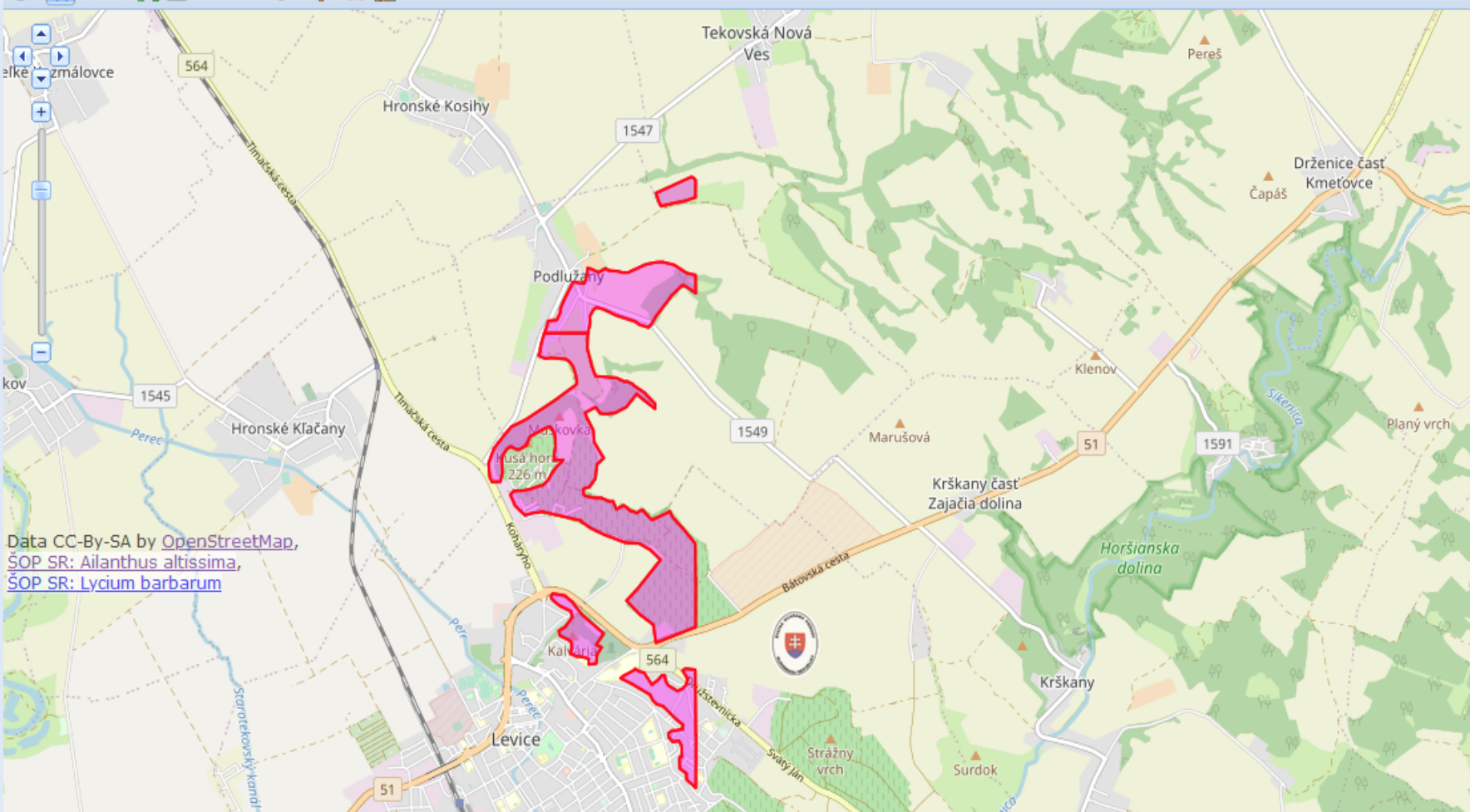
INVÁZNE RASTLINY

- ☐ invázne rastliny - KM štvorce
- ☐ /*Ambrosia artemisiifolia*/ – am
- ☐ /*Asclepias syriaca*/ – glejovka
- ☐ /*Fallopia* sp. (syn. *Reynoutria*)
- ☐ /*Heracleum mantegazzianum*
- ☐ /*Impatiens glandulifera*/ – netý
- ☐ /*Solidago canadensis*/ – zlato
- ☐ /*Solidago gigantea*/ – zlatobyl
- ☒ /*Ailanthus altissima*/ – pajasej
- ☐ /*Amorpha fruticosa*/ – bezťva
- ☒ /*Lycium barbarum*/ – kustovní
- ☐ /*Neoundo acroides*/ – ľavoro

GRINDY

Informácie

Záložky

Data CC-BY-SA by [OpenStreetMap](#),
ŠOP SR: *Ailanthus altissima*,
ŠOP SR: *Lycium barbarum*

EPSG:900913 X: 18.669252 Y: 48.253803

Aktivní Témata

- ☒ /Lycium barbarum/ – kustovní
- ☒ /Ailanthus altissima/ – pajase
- ☒ hranica SR
- ☒ OpenStreetMap

Legenda

- ☐ /Lycium barbarum/ – kuskovnica cudzia
☐ Untitled 1
☐ /Ailanthus altissima/ – pajaseň žľazkatý
☐ Untitled 1
☐ hranica SR

Hľadať ✕

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny ▾

Katastrálne územie: Podlužany

Botanický taxón: Ailanthus altissima ▾

Hľadanie dokončené: 1 Výsledok

Zrušiť Hľadať

< Hľadať Výsledok >

Hľadať ✕

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny ▾

Katastrálne územie: Podlužany

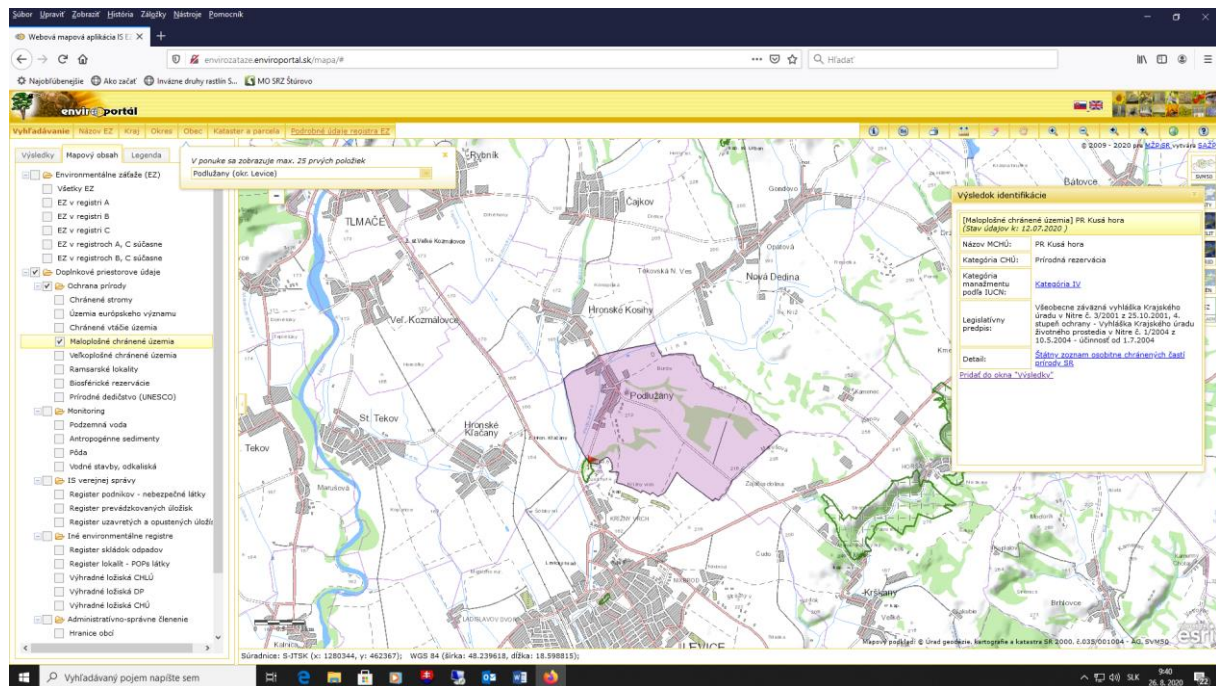
Botanický taxón: Lycium barbarum ▾

Hľadanie dokončené: 1 Výsledok

Zrušiť Hľadať

< Hľadať Výsledok >

Obec tesne hraničí s PR Kusá hora

maps.sopsr.sk/mapy/invazne.php# 1 : 1091955 Lokalizácia X: 20.868921 Y: 48.939111

Ako začať

Mapový prehliadač Štátnej ochrany prírody SR pre vás prevádzkuje [Tím Odboru správy dát a GIS](#)

[Open source](#) mapový framework: [Heron Mapping Client \(MC\)](#) šírený pod licenciou [GNU GPL v3](#)

Hľadaj miesto, mesto, dedinu v SK

🏠 ⓘ 🖱️ 🌿 🗺️ 📏 🔍 ⬅ ➡ 📌 ⭐

Mapa nie je použiteľná na právne úkony

Základné mapy

☒ OpenStreetMap

☐ OpenTopoMap

☐ Tieňovaný reliéf

☐ Digitálny model reliéfu

☐ Bez podkladovej mapy

Základné vrstvy

☐ Pôsobnosť ŠOP

Ochrana prírody

☐ Územie SR

☐ Okresy SR

☒ Katastre SR

Aktívne vrstvy

☒ Katastre SR

☒ OpenStreetMap

Legenda

Katastre SR

☐

Hľadať

Hľadať: výskytové záznamy - invázne rastliny

1 Výsledok

Occurrence record type

botanika

Occurrence record id

[898642](#)

Datasource

ISTB

Creator name

Informačný Systém Lúk - Mapovanie Lúk

Main observer name

D. Daniš

Mapping date

2005-06-14

Taxon id

92570

Taxon name

Lycium barbarum

Syntaxon name

Lycium barbarum

Geosour...

polygon

Area

1599479.56

Cadastral code

847577

< Hľadať

Výsledok >

Záložky

1 : 68247

Lokalizácia X: 18.710134 Y: 48.218440

Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky

KOMPLEXNÝ INFORMAČNÝ A MONITOROVACÍ SYSTÉM

> Prihlásenie > Registrácia

Na stiahnutie Multimédiá Slovník Publikácie Metodiky Kontakt

Výsledky monitoringu

Pozorovania a výskytové dáta

Atlas

Chránené územia

Mapové nástroje

Žiadosti a výnimky

Úvod > Pozorovania a výskytové dáta > Botanické záznamy

Požadovaný záznam neexistuje

[Vyhľadávať v záznamoch monitoringu](#)[Vyhľadávať v botanických výskytových záznamoch](#)[Vyhľadávať v zoologických výskytových záznamoch](#)[Vyhľadávať v zoologických výskytových záznamoch](#)

Galéria

> GALÉRIA DRUHU

hadinec červený

Pajaseň žliazkatý (*Ailanthus altissima*)

základné určovacie znaky

Pavol Mered'a, november 2019 (fotografie z internetu)

dozreté plody (nažky)

celý list
(s 9 párami lístkov)

Listy pajaseňa žliazkatého:

25-100 cm dlhé, nepárno (zriedka párno) perovito zložené, sprav. 9-15-jarmové;
lístky kopijovité, **pri báze s 1-2(-3) pármí zubov, inak celistvookrajové**,
na vrchole dlho končisté, na rube sivasté

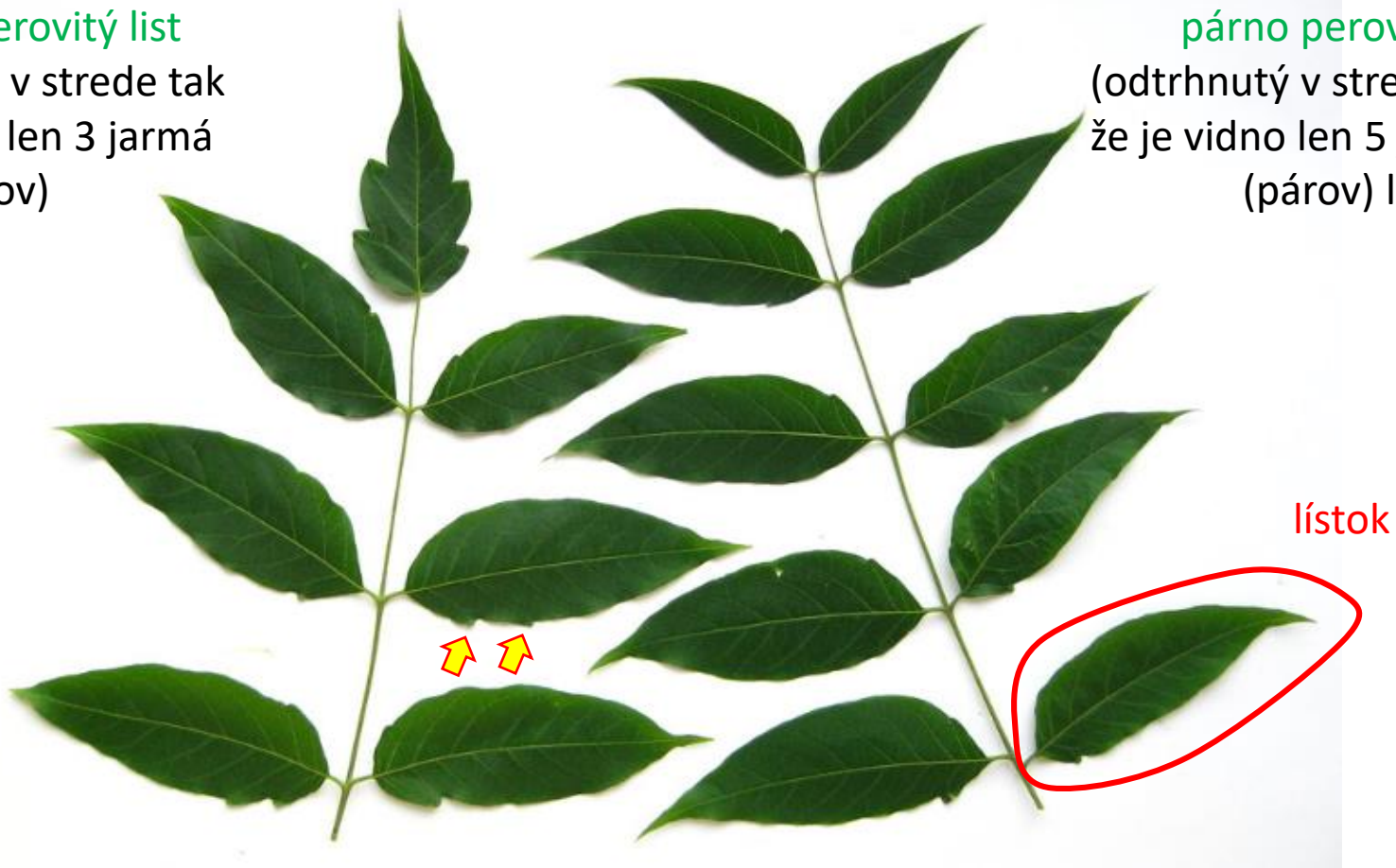
nepárno perovitý list

(odtrhnutý v strede tak
že je vidno len 3 jarmá
(páry) lístkov)

↗ zúbky

párno perovitý list

(odtrhnutý v strede tak
že je vidno len 5 jariem
(párov) lístkov)

Menej typický list: lístky v jednom jarme nemusia vyrastať presne oproti sebe

rastliny pajaseňa sú dvojdomé: na jednej rastline sú buď kvety samčie (len s dobre vyvinutými tyčinkami) alebo sú kvety morfológicky akoby obojpohlavné (s piestikom a redukovanými tyčinkami) - takéto kvety majú však tyčinky nefunkčné a zjednodušene sa preto označujú ako samičie kvety (resp. funkčne samičie kvety - lebo v nich fungujú len samičie pohlavné orgány - piestiky)

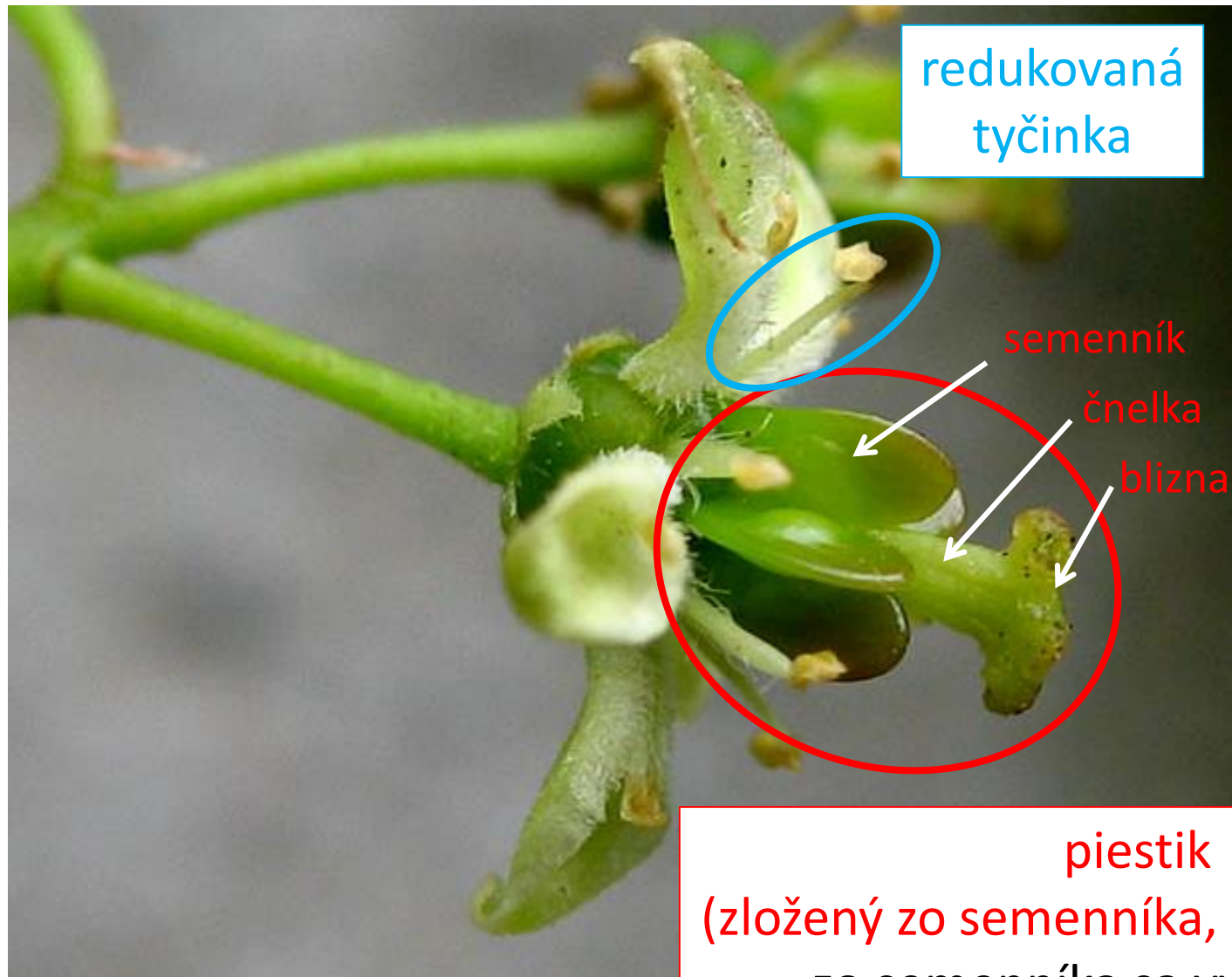
samčie kvety (s tyčinkami, piestik chýba)

rastliny
kvitnú od
konca mája
do polovice
júla

(funkčne)
samičie kvety
(s piestikmi a
redukovaným
i tyčinkami)

Detailný pohľad na (funkčne) samičí kvet

piestik
(zložený zo semenníka, čnelky a blizny)
zo semenníka sa vytvorí plod

Samičie kvety s postupne sa vyvíjajúcimi plodmi zo semenníkov

veľmi mladé plody

trochu staršie plody

samičia rastlina s takmer zrelými plodmi

(plodom je 3-4 cm dlhá, podlhovastá, krídlatá nažka, v strede so semenom)

samičí strom s plodmi

vzhľad samičích rastlín v novembri (vľavo) a počas zimy (vpravo):
plody sú na nich stále prítomné (opadávajú spravidla na jar nasledujúceho roka)

ZÁVERY:

1.

Či ide o pajaseň žliazkatý spoznáme podľa znakov na listoch:
listy sú nepárno alebo páro **perovito zložené**,
lístky sú **pri báze s 1-2(-3) pármami zubov, inak celistvookrajové**

2.

Či ide o samičiu rastlinu sa dá spoznať len vtedy ak
na rastline vidíme:

a) buď **kvety s piestikmi**

b) alebo **dozrievajúce, resp. zrelé plody**